

Asia: VN/21436/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi terveydenhuoltolain, vankeuslain ja tutkintavankeuslain muuttamisesta (saattohoito ja eräät muut muutokset)

Lausunnonantajan lausunto

Kommentit palliatiivista hoitoa ja saattohoitoa koskevista ehdotuksista ja perusteluista

Ehdotettu käsitteiden täsmentämisen ja kansallisen yhtenäistämisen tarve, sekä velvoite hyvinvointialueille järjestää palliatiivinen hoito ja saattohoito on kannatettava. Samoin on kannatettavaa, että hyvinvointialueita ei velvoiteta toteuttamaan hoitoa jollain tietyllä tavalla tai velvoiteta perustemaan erityisiä hallinnollisia rakenteita.

Helsingin kaupungin osalta palliatiivinen hoito toteutuu ongelmitta verkostomaisen keskuksen turvin. Osaaminen saattohoidon osalta on verraten lyhyessä ajassa kehittynyt siten, että saattohoidon vaatavuuden kuvaamisessa käytettyjen luokittelujen eroavaisuudet ovat paljolti hävinneet.

On kannatettavaa, että palliatiiviseen ja saattohoitoon kiinnitetään huomiota. Ei kuitenkaan ole tarpeen kannustaa jäykkien rakenteiden luomiseen, joka voisi jopa hankaloittaa nopeasti kehittyvän osaamisen hyödyntämistä.

Kommentit hoitopaikan valintaa koskevista ehdotuksista ja perusteluista

Ehdotus, jonka mukaan potilas voisi vaihtaa terveysasemaa kolmen kuukauden välein, lisää potilaan valinnanvapautta. Muutos voi kuitenkin aiheuttaa merkittäviä haittavaikutuksia perusterveydenhuollon toiminnalle, erityisesti hoidon jatkuvuuden, resurssien hallinnan ja palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden näkökulmasta.

Perusterveydenhuollon keskeinen tavoite on pitkäjänteinen hoitosuhde potilaan ja hoitavan yksikön välillä. Hoidon jatkuvuus parantaa hoidon laatua, asiakaskokemusta, työntekijätyytyväisyyttä sekä vähentää kustannuksia. Erityisen tärkeää hoidon jatkuvuus on potilaille, joilla on pitkäaikaissairauksia tai monisairautta, joiden hoidossa hoitosuhteen jatkuvuus on keskeinen laadun ja potilasturvallisuuden tekijä. Tiheät hoitopaikat vaihtumiset heikentävät hoidon jatkuvuutta. Usein vaihtuva hoitopaikka voi johtaa hoidon pirstoutumiseen sekä lisää riskiä tiedonkulun ongelmiin eri terveysasemien ja ammattilaisten välillä.

Terveysasemat suunnittelevat palvelutuotantonsa ja henkilöstöressurssinsa väestöpohjan perusteella. Mikäli potilaat voivat vaihtaa hoitopaikkaa lyhyin väliajoin, potilasmäärien ennakoitavuus heikentyy. Tämä vaikeuttaa merkittävästi henkilöstöressurssien suunnittelua, ajanvarauskapasiteetin hallintaa ja palvelujen pitkäjänteistä kehittämistä.

Epävakaat potilasvirrat voivat lisätä sekä henkilöstön kuormitusta että palvelujen saatavuuden vaihtelua eri terveysasemien välillä. Potilaat saattavat hakeutua ja vaihtaa terveysasemansa erityisesti niille terveysasemille, jotka sijaintinsa vuoksi koetaan erityisen houkuttelevina saavuttaa. Tihenevä mahdollisuus vaihtaa terveysasemaa voi edelleen kuormittaa juuri näitä terveysasemia, jolloin palvelutuotannon kapasiteetin hallinta hankaloituu entisestään.

Lisäksi tulee huomioida myös rakennusten fyysinen kapasiteetti ja sen aiheuttamat rajoitteet. Tämä voi aiheuttaa sen, että väestövastuualueita voidaan joutua ääritilanteessa muokkaamaan terveysaseman valinnan aiheuttamien ongelmien vuoksi. Tällöin voidaan joutua tilanteeseen, jossa tietyllä alueella asuvan henkilön hoitopaikka muuttuu ilman hänen toivettaan, jotta hoitopaikka vaihtaneen henkilön toive saadaan toteutettua. Tällainen kehitys voi lisätä alueellista eriarvoisuutta palvelujen saatavuudessa.

Hoitopaikan vaihtamisen tiheä mahdollisuus lisää myös hallinnollista työtä. Vaihtojen käsittely, potilastietojen siirto ja hoidon koordinointi eri yksiköiden välillä lisäävät hallinnollista kuormitusta ja vievät resursseja varsinaisesta potilastyöstä.

Kommentit erikoissairaanhoidon hoitotakuun seuranta koskevista ehdotuksista ja perusteluista

Mikäli THL:n kautta on saatavilla tieto hoitoon pääsyyn enimmäisajoista kuukausittaisella syklillä, on hoitoon pääsyn enimmäisaikojen seurannan tiivistäminen hallinnollisen työn osalta neutraali muutos ja siten kannatettava. Tiedon tulee olla luotettavaa ja helposti tulkittavaa.

Kommentit esityksen vaikutusarvioista

Potilaan mahdollisuus valita hoitopaikkansa on tärkeä osa asiakaslähtöistä terveydenhuoltoa. Samalla on kuitenkin tärkeää varmistaa, että valinnanvapauden laajentaminen ei heikennä hoidon jatkuvuutta eikä perusterveydenhuollon toiminnan ennakoitavuutta. Ehdotuksen jatkovalmistelussa tulisi arvioida tarkemmin sen vaikutuksia terveysasemien toimintaedellytyksiin sekä mahdollisuutta säilyttää nykyinen pidempi aikaraja hoitopaikan vaihtamiselle. Lisäksi olisi arvioitava tarkemmin muutosten taustatyön, kirjaamisen ja laskutuksen, aiheuttamaa hallinnollisen työn lisääntymistä, vaikka muutoksen arvioidaankin aiheuttavan vain vähäistä volyymin kasvua terveysasemien vaihtajissa.

Oikeus tehdä terveysaseman vaihto sähköisesti ei tosiasiallisesti kansallisesti yhtenäisen järjestelmän puuttuessa vähennä manuaalista taustatyötä, vaan tiheästi toteutuissa vaihdoissa jopa lisää hallinnollista kuormaa. Saattohoidon, palliatiivisen hoidon tai hoitoon pääsyn enimmäisaikojen osalta ei kommentoitavaa vaikutusarvioiden osalta.

Mahdolliset muut kommentit

Terveydenhuollossa on pyrittävä asiakaslähtöiseen toimintaan, mutta on huomattava, että potilasturvallisuus tai hoidon jatkuvuuden turvaaminen tulisi kuitenkin nostaa prioriteettilistassa korkeimmalle. Tiheästi toistuvat hoitopaikan vaihdokset eivät aina palvele myöskään asiakkaan etua, vaan voivat aiheuttaa katkoksia hoidon jatkuvuuteen ja tietyissä tapauksissa muodostua jopa riskiksi potilasturvallisuuden osalta. Esimerkiksi odottavat äidit ja pienet lapset sekä mielenterveyden

häiriöistä kärsivät potilaat voivat olla tällaisia erityisen haavoittuvassa asemassa olevia henkilöitä, joille tiheään tapahtuvat hoitopaikan vaihdokset voivat aiheuttaa merkittäviä haasteita myös hoidon turvallisen toteutumisen kannalta.

Ihatsu Jan
Helsingin kaupunki - Kaupunginhallitus